

Değerli folklor/edebiyat okurlarımız,

2025 yılı, 31. cilt, 121. sayımız ile karşınızdayız. Editörler Kurulumuzda yer alarak halkbilimi alanındaki çalışmaların yayım sürecinde aktif olarak emek vermeye başlayan Sayın Doç. Dr. Ahmet Keskin'e destek ve katkıları için teşekkür ediyor, *folklor/edebiyat* dergisi ailesine hoş geldiniz diyorum. Yeni yayın yılında kurullarımızı güncelleyip daha da evrenselleşerek yolumuza devam edeceğiz. Dergimize makale akışının yoğunluğu, Öndenetim Kurulumuzun genişletilmesi ihtiyacını gündeme getirmiştir. Önümüzdeki aylarda buna yönelik yeni planlarımız söz konusu olacaktır. Bu süreçte denetim ve değerlendirmelerimizi sabırla bekleyen yazarlarımıza minnettarız.

Dikkatlerinize sunduğumuz 121. sayımızda güncel ve disiplinlerarası çalışmaları yayımlıyoruz. Bu sayımızda da dünya gündemini meşgul eden; insana, insan ötesi varlık ve olgulara, türlü doğa ve evren meselelerine toplumsal ve evrensel boyutlu tartışmalarla ortak olmanın memnuniyetini yaşıyoruz. Bu dolayımında 14 araştırma makalesi ve iki kitap tanıtım yazısına yer veriyoruz.

İlk yazımızda **Mehmet Aça** ve **Buket Çapoğlu**, insanlık tarihimizde mit ve dinsel anlatılarda yer eden uygarlaştırıcı arketipini, “antik uzaylılar teorisi” yaklaşımıyla ele almaktalar. Bu çalışmayla uygarlığın insanlığa doğaüstü varlıklar tarafından getirildiğine dair inancın akla ve bilimsel bilgiye rağmen diri tutulduğu, antik uzaylı tasarımının bütünüyle “kültür kahramanı” arketipinin sekülerleştirilmiş bir versiyonu olduğu, antik uzaylılar teorisi olarak adlandırılan görüşün temsilcilerinin insan aklına ve kapasitesine yönelik yaklaşımlarının insanı doğaüstü varlıklar ve Tanrılar karşısında bütünüyle edilgen bir konumda gören kadim yaklaşımlardan pek de farklı olmadığı sonucuna ulaşmaktalar.

Özlem Kaya ve **Zülfikar Bayraktar**, Altay ve Sibiryaya şamanlarının kostümlerindeki işlevleri ve anlamları belirginleştirdikleri araştırmalarında, kostümlerdeki kutsallığın ve dinsel kozmografyanın resmedilmesinin geleneksel boyutlarını ele almaktalar. Şaman kostümleriyle araç ve gereçlerine yansıyan motif ve sembollerde ruhların yönlendirilmesine yönelik seçim ve anlamlandırmalarla ilişkili inanışları ve uygulamaları işlevsel çerçevede değerlendirmekteler.

Visam Mansur ve **Nergiz Öznur Vardar**, Bilge Karasu'nun *Avından El Alan* öyküsünde antroposantrizmin ve türçülüğün eleştirisini yaparak insan ve insan olmayan varlıklar arasındaki ilişkiyi sorunsallaştırma biçimlerine odaklanmaktalar. Gerçeküstücü zeminde kurgulanan metinden hareketle varlıkların acizliğinin ve birbirlerine bağ(ım)lılıklarının kaçınılmazlığına, insanın doğadaki üstünlüğünü sorgularken hayvanların ötekileştirilmesindeki yanılısamalara odaklanmaktalar.

Serdar Gürçay ve **Alev Duran**, halk inanışlarında ve ritüellerde “kaotik çocuk imgesi”nin görünüş biçimlerini çözümlenmektedirler. Kimliksizleştirildiği ve öldürülmesinin suç olmadığı dönemlerde otoriteyi ortadan kaldıracak endişesiyle babası tarafından yenilerek sembolik ölüm dirilmeye maruz bırakılan çocuğun sonraki dönemlerde yazıya geçirilen metinlerde başta inanış eksenli olmak kaydıyla neslin, ocağın, toplumun devamlılığı için şart koşulma süreçlerini değerlendirmektedirler.

Didem Gülçin Erdem Kük, Alevi ve Bektaşî inancında toplumsal yaşamı düzenlemeye yönelik kurumların ahlaki yapısını erdem etiği bağlamında ele almakta. Alevilikte ve Bektaşilikte insanlar arasındaki ilişkileri ve sosyal hayatı düzenlemeye yönelik formüller öneren kurumları, musahiplik ve düşkünlük kurumları kapsamında incelemektedir.

Muhammed Avcı, halk belleğinde yer etmiş ve türkülerde kahraman olarak yansımış bir şahsiyet olan Deli Şükrü'nün gerçek yaşam öyküsünü belgeleyerek binlerce yıllık sözlü geleneğin ürünü olan türkülerde bireyin ve toplumun karakteristik özelliklerini, duygusal zenginliğini ve kültürel kodlarını bulmanın mümkün olduğunu ortaya koymaktadır.

Meriç Harmancı ve **Sümeyya Arıcan**, Türk folklor araştırmalarının ivme kazandığı yıllarda *Folklor Postası* dergisini kuran ve folklorla ilgili çalışmalarını çeşitli kitap, gazete ve dergilere taşıyan Kemal Akça'nın Türk folklor tarihi içindeki konumunun belirlenmesine katkı sunmaktadır.

Ebru Cırık, teoriler, yöntemler ve örnek çalışmalar bağlamında dilsel manzara araştırmalarına odaklanarak Türkiye’de bu alanda görülen teori ve yöntem eksikliğinin giderilmesine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

İlkay Kanık, popüler kültür ürünleri arasında bulunan çizgi filmlerde yemek kültürünün, ailenin, toplumsal cinsiyet rollerinin, kültürel kimlik ve beslenme alışkanlıklarının nasıl tanımlandığını *Kral Şakir* örneğinde ortaya koymakta; etik beslenme, aşırı ve sağlıksız beslenme, küresel ve yerellik çatışması, fantazyaya öğelerinin aktarım biçimleri gibi konulara odaklanarak burada Türk kültürünün ve geleneklerinin temsili üzerinden modern kültürü içine alan eklettik bir söylem inşa edildiği sonucuna varmaktadır.

Elif Yücebaş ve **Sultan Kavili Arap**, İzmir’in 10 ilçesinde 28 geleneksel meslekten 48 zanaatkâr ile gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeler çerçevesinde bu bölgede kentsel değeri olan ve unutulmaya yüz tutmuş meslekleri tespit ederek bu mesleklerin ilk icra edilmeye başlandığı dönemden unutulma tehlikesiyle karşı karşıya kalma sürecine kadarki değişim ve dönüşümü kayıt altına almaktalar. Ayrıca, tespit ettikleri geleneksel mesleklerin unutulmaması için çözüm önerileri de sunmaktalar.

Ferhat Uzunkaya, Faruk Duman'ın *Pîrî* romanındaki fantastik kurgunun derin yapısını incelemekte. **Kevser Tetik**, çalışmasında edebî ve toplumsal olgular açısından Znaniye Realizmini değerlendirmekte.

Ayten Er, Fransa'da "*Beur yazını*" yazarlarından Razika Zitouni'nin *Comment je suis devenue une beurgeoise (Nasıl bir beurgeoise oldum)* adlı romanında göç, kimlik ve kültür öğelerine odaklanarak ikinci kuşak göçmenlerde gözlemlenen uyum modeline işaret etmekte.

Sayımızın son makalesinde **Muhsin Yanar**, Octavia E. Butler'ın *Xenogenesis* adlı üçlemesinde sorunsallaştırılan insan ırkının geleceğine odaklanmakta, nükleer felaketin tehdit ettiği insan ırkını kurtarmak için dünyaya gelen uzaylı "Oankali" ırkıyla birleşip melezleşerek yeni türe geçişi ele almakta. Rijit kategoriler kavramını yeniden sorgulayarak hümanizmin "insanlar" ve "insan olmayanlar" arasında kurduğu geleneksel ayrımları incelerken bu ayrımlara karşı ikili karşıtlıkları ve sınırları aşan "bedenler arası geçişken çokluklar" kavramının önerilmekte olduğunun altını çizmekte.

Kitap tanıtım yazılarımızda **Fulya Akbuğa**, Nesrin Yerar Aksoy'un *Dijital Etnografi: İlkeler, Yaklaşımlar, Teknikler* adlı eserini tanıtmakta. **Bedir Sala** ise editörlüğünü Fatma Dore'nin yaptığı **Ölümünün 100. Yılında Franz Kafka** adlı eseri ve eserde yer alan yazıları değerlendirmekte.

Son dönemlerde artarak dünyamızı ve de insanlığımızı olumsuz etkileyen savaşlar, doğal afetler vb. yıkımlar karşısında sürdürülebilir yarımlar yaratmak için bilimsel bakış açıları, tartışma zeminleri üretmeye yönelik çabalarımızı sürdüreceğiz. Bu sürece katkıda bulunan tüm paydaşlarımıza teşekkür ederiz.

İyi okumalar dileklerimizle.

Dear *folklore/literature* readers,

We present to you the 31st volume, 121st issue, in the year 2025. As we enter a new publication year, we aim to update our boards and continue our journey with a more universal perspective. We extend our gratitude to Assoc. Prof. Dr. Ahmet Keskin, who has joined our Editorial Board and actively contributed to the publication process in the field of folklore. Welcome to the *folklore/literature* journal family. The high volume of article submissions to our journal has revealed the need to expand our Preliminary Review Board. In the following months, we will make necessary arrangements for this. We are grateful to the authors who patiently await our reviews and evaluations during this process.

In this 121st issue, we publish current and interdisciplinary studies. We are pleased to contribute to global and universal discussions on topics such as humanity, transhuman beings and phenomena, nature, and the universe that dominate the world agenda. This issue includes 14 research articles and two book reviews.

In the first article, **Mehmet Aça** and **Buket Çapoğlu** examine the civilizing archetype featured in myths and religious narratives throughout human history through the lens of the “ancient alien theory.” They conclude that the belief in civilization being brought to humanity by supernatural beings persists despite rational thought and scientific knowledge. They argue that the ancient alien design is essentially a secularized version of the “culture hero” archetype and that the perspectives of proponents of the “ancient alien theory” towards human intellect and capacity are not fundamentally different from ancient views that see humanity as entirely passive in the face of supernatural beings and gods.

Özlem Kaya and **Zülfikar Bayraktar** analyze the sacred and religious cosmography depicted in the costumes of Altai and Siberian shamans. They evaluate the motifs and symbols reflecting the guidance of spirits in shaman costumes and tools, along with the associated beliefs and practices.

Visam Mansur and **Nergiz Öznur Vardar** focus on the critique of anthropocentrism and speciesism in Bilge Karasu’s short story *Avından El Alan*. They explore the ways the relationship between humans and non-human beings is problematized, questioning humanity’s superiority in nature and addressing the illusions surrounding the othering of animals.

Serdar Gürçay and **Alev Duran** delve into the “chaotic child image” in folk beliefs and rituals. They examine the symbolic death and resurrection of a child, consumed by their father out of fear that they might overthrow authority, and how this figure evolved in later written texts as a condition for the continuity of lineage, hearth, and society, primarily from a belief-centered perspective.

Didem Gülçin Erdem Kük addresses the moral structure of institutions that organize social life in Alevi-Bektashi belief within the context of virtue ethics. She highlights the *musahiplik* and *düşkünlik* institutions as key entities offering formulas to regulate social relationships and, consequently, social life in Alevi-Bektashism.

Muhammed Aşar, in his article titled “From Oral Memory to Archival Documents: The Transformation of Deli Şükrü’s Exile Story into a Folk Song,” documents the real-life story of *Deli Şükrü*, a figure celebrated as a hero in folk songs. He demonstrates how folk songs, products of an oral tradition spanning thousands of years, reveal the character, emotional richness, and cultural codes of a society.

Meriç Harmancı and **Sümeyya Arıcan**’s study, “A Lifetime Dedicated to Folklore: Kemal Akça and His Works,” examines the contributions of Kemal Akça, a prominent figure in Turkish folklore studies, who established the *Folklor Postası* journal and contributed to various books, newspapers, and journals.

Ebru Cırık focuses on linguistic landscape research, contributing to the theories and methods in this field and addressing the gaps observed in Türkiye.

İlkay Kanık explores how cartoons like *Kral Şakir*, as popular cultural products, define food culture, family, gender roles, cultural identity, and dietary habits. She discusses how elements of ethics in nutrition, excessive and unhealthy eating, and the conflict between global and local cultures are depicted, concluding that an eclectic narrative representing both Turkish traditions and modern culture is constructed.

Elif Yücebaş and **Sultan Kavili** Arap conducted semi-structured interviews with 48 artisans from 28 traditional professions across 10 districts of İzmir. They document the evolution and transformation of these urban-valued but endangered professions from their inception to their current state of near-extinction, proposing solutions to ensure their preservation.

Ferhat Uzunkaya examines the deep structure of the fantastical narrative in Faruk Duman’s novel *Pirî*. **Kevser Tetik** evaluates Znaniye Realism from literary and social phenomena perspectives.

Ayten Er focuses on migration, identity, and cultural elements in Razika Zitouni’s novel *Comment je suis devenue une beurgeoise* (How I Became a Beurgeoise), pointing to the adaptation model observed among second-generation immigrants.

In the last article, **Muhsin Yanar** addresses the future of the human race as problematized in Octavia E. Butler’s *Xenogenesis* trilogy. He discusses the hybridization of humanity with the alien *Oankali* race to transition into a new species, re-examining rigid categories and the traditional dichotomies established by humanism.

In our book reviews, **Fulya Akbuğa** introduces Nesrin Yarar Aksoy's *Dijital Ethnografi: İlkeler, Yaklaşımlar, Teknikler* (Digital Ethnography: Principles, Approaches, Techniques), while **Bedir Sala** reviews *Ölümünün 100. Yılında Franz Kafka* (Franz Kafka on the 100th Anniversary of His Death), edited by Fatma Dore, along with the articles included in the work.

In light of the increasing destruction caused by wars, natural disasters, and other calamities affecting our world and humanity, we will continue to produce scientific perspectives and platforms for discussion to create sustainable futures.

I would like to thank all those who contributed during this process.

We wish you delightful reading.

Assoc. Prof. Dr. Mihrican Aylanç
Editor